

**Pentru aprobarea proiectului de lege privind
protejarea patrimoniului cultural imaterial**

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului spre examinare proiectul de lege privind protejarea patrimoniului cultural imaterial.

Prim-ministru

VLADIMIR FILAT

Contrasemnează:

Ministrul culturii

Boris Focșa

Ministrul justiției

Oleg Efrim

Vizează:

Secretarul general al Guvernului

Victor BODIU

Aprobată în ședința Guvernului
din

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA**LEGE****privind protejarea patrimoniului cultural imaterial**

Parlamentul adoptă prezenta lege organică

CAPITOLUL I. DISPOZIȚII GENERALE**Articolul 1. Obiectul și scopul legii**

(1) Prezenta lege stabilește cadrul juridic necesar pentru identificarea, documentarea, cercetarea, conservarea, transmiterea, promovarea, revitalizarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural imaterial de pe teritoriul Republicii Moldova.

(2) Scopul legii este protejarea patrimoniului cultural imaterial, ca parte a patrimoniului cultural național, cultivarea respectului față de patrimoniul cultural imaterial al comunităților, grupurilor și, după caz, al persoanelor, pentru a asigura recunoașterea valorilor de patrimoniu la nivel local și național.

Articolul 2. Sfera de acțiune a legii

(1) Prezenta lege se extinde asupra patrimoniul cultural imaterial.

(2) Prezenta lege nu poate fi folosită, în întregime sau în parte, de nici o persoană fizică sau juridică pentru a obține dreptul de proprietate sau dreptul de autor asupra unui element al patrimoniului cultural imaterial prin intermediul actelor normative ce reglementează proprietatea intelectuală sau dreptul de autor.

(3) Prevederile prezentei legi nu se aplică artiștilor profesioniști și grupurilor sau persoanelor care activează în domeniul industriilor culturale.

Articolul 3. Definiții

(1) În sensul prezentei legi, termenii și noțiunile de bază utilizate au următoarele semnificații:

a) *patrimoniul cultural imaterial* – totalitatea elementelor creației tradiționale autentice, valoroase din perspectivă istorică și culturală, transmise din generație în generație, exprimate în forme literare, muzicale, coregrafice sau teatrale, precum și ansamblul practicilor, reprezentărilor, expresiilor, cunoștințelor și abilităților, împreună cu instrumentele, obiectele, artefactele, vestimentația specifică, accesoriile și spațiile culturale asociate acestora pe care comunitățile,

grupurile și, după caz, persoanele le recunosc ca parte integrantă a patrimoniului lor cultural;

b) *Purtător al Tezaurului Uman Viu* – titlu onorific, conferit persoanelor recunoscute de către comunitatea purtătorilor de cultură și de cea științifică drept creatoare, purtătoare și transmițătoare de elemente ale patrimoniului cultural imaterial, în forma și cu mijloacele tradiționale nealterate;

c) *Registrul național al patrimoniului cultural imaterial* (în continuare – Registru) – principalul instrument de inventariere de stat a patrimoniului cultural imaterial de pe teritoriul Republicii Moldova;

d) *Inventarul național al arhivelor cu înregistrări de patrimoniu cultural imaterial* – totalitatea înregistrărilor ce țin de domeniul patrimoniului cultural imaterial, executate pe suport de hârtie, electronic, bandă magnetică/TV sau alte materiale păstrate în instituții publice;

e) *protejare* – sistem de măsuri juridice, administrative, financiare, tehnice și științifice pentru identificarea, documentarea, cercetarea, conservarea, transmiterea, promovarea, revitalizarea și punerea în valoare a elementelor patrimoniului cultural imaterial;

f) *salvgardare* – aplicarea măsurilor operative și de durată care asigură revitalizarea și viabilitatea elementelor de patrimoniu cultural imaterial amenințate de pericolul dispariției;

g) *clasarea elementelor patrimoniului cultural imaterial* – procedura de stabilire a categoriei elementelor și de înscriere a acestora în Registru;

h) *dosarul de patrimoniu* – documentarea fiecărui element de patrimoniu, obligatorie pentru înscriere atât în Registru, cât și în Lista reprezentativă a patrimoniului cultural imaterial al umanității sau în Lista de salvgardare a patrimoniului cultural imaterial.

Articolul 4. Caracteristicile patrimoniului cultural imaterial

Principalele caracteristici ale patrimoniului cultural imaterial sînt:

a) caracterul anonim al originii creației, la promovarea și perfecționarea căreia societățile contribuie continuu în baza modelelor tradiționale;

b) transmiterea cu precădere pe cale orală, neformală, în virtutea tradiției;

c) delimitarea după următoarele criterii: teritorial, etnic, religios, vîrstă, sex și socioprofesional;

d) percepția elementelor ca fiind foarte importante și intrinsec legate de grupurile și/sau comunitățile în care au fost create, păstrate și transmise;

e) realizarea, interpretarea, reactualizarea și/ori crearea elementelor patrimoniului cultural imaterial în interiorul grupului și/sau comunității, cu respectarea formelor, modelelor, conținuturilor și tehnicilor tradiționale.

Articolul 5. Domeniile de manifestare a patrimoniului cultural imaterial

Patrimoniul cultural imaterial se manifestă în următoarele domenii:

a) tradiții și expresii orale, incluzând limba ca vector principal al expresiei culturale, precum sînt povestea, legenda, snoava, creația poetică lirică rituală și nonrituală, urătura, orația, descîntecul, ghicitoarea, proverbul, zicătoarea etc.;

b) tradiții și expresii ale artei sau practicii muzicale, precum sînt melodia vocală, melodia instrumentală, melodia de joc și altele; creația exprimată în forme sincretice verbal-muzicale: colinda, balada, doina, poemul muzical, cîntecul de leagăn, bocetul, cîntecele rituale nupțiale și funebre, romanța populară, cîntecul popular religios, cîntecele din cadrul obiceiurilor arhaice de primăvară-vară, cîntecul cu acompaniament instrumental, cîntecul fără acompaniament, strigăturile, incantația etc.;

c) tradiții și expresii ale artei sau practicii coregrafice, precum sînt dansurile, spațiile pentru dans;

d) practicile sociale de reprezentare, riturile, obiceiurile, ceremoniile și evenimentele festive, artele spectacolului, avînd ca mijloc de expresie limbajul sincretic: verbal, muzical, dramatic, coregrafic, obiectual, inclusiv jocurile de copii, jocurile maturilor și jocurile sportive tradiționale;

e) cunoștințe și practici despre vindecarea omului, despre calendar, semnele vremii, viața plantelor, animalelor, precum și despre cosmos;

f) obiectele, instrumentele muzicale, uneltele și instalațiile folosite pentru a crea, reproduce, interpreta, transmite și pune în valoare elementele patrimoniului cultural imaterial;

g) tehnici și cunoștințe de preparare a alimentelor, băuturilor, respectiv a unor substanțe chimice, de confecționare a materialelor de construcție și a textilelor utilizate în meșteșugurile tradiționale etc.;

h) instituții culturale tradiționale, precum sînt sfatul oamenilor buni și bătrîni, ceata flăcăilor, hora, șezătoarea, claca etc.;

i) suporturile materiale pe care au fost imprimate și transmise de-a lungul istoriei elementele patrimoniului cultural imaterial.

Articolul 6. Drepturile în domeniul patrimoniului cultural imaterial

(1) Toți cetățenii au dreptul de folosință și acces la patrimoniul cultural imaterial.

(2) Comunitățile, grupurile, inclusiv persoanele purtătoare de patrimoniu cultural imaterial, au dreptul:

a) să-și afirme identitatea culturală prin practicarea elementelor patrimoniului cultural imaterial;

b) să participe, în condițiile prezentei legi, la inventarierea, protejarea și promovarea elementelor patrimoniului cultural imaterial;

c) să aplice dreptul cutumiar în relațiile lor cu cei interesați de cercetarea, conservarea, promovarea și transmiterea elementelor patrimoniului cultural imaterial;

d) să elaboreze și să utilizeze simboluri și mărci ale patrimoniului local, pentru a contribui la sporirea vizibilității lui în societate.

(3) Instituțiile de cultură, cele de cercetare și cele educaționale cu atribuții în domeniu au dreptul:

- a) să efectueze inventarieri, documentări, cercetări în comunități prin folosirea metodelor și echipamentelor moderne, cu respectarea codului deontologic;
- b) să organizeze arhive, baze de date, colecții de obiecte în domeniu;
- c) să participe la acțiuni de salvagardare a elementelor aflate în pericol de dispariție;
- d) să asigure continuitatea domeniului.

CAPITOLUL II. MĂSURI DE PROTEJARE A PATRIMONIULUI CULTURAL IMATERIAL

Articolul 7. Cercetarea științifică a patrimoniului cultural imaterial

(1) Cercetarea științifică a patrimoniului cultural imaterial este realizată de reprezentanții instituțiilor și organizațiilor cu abilități de cercetare, conservare și valorificare în domeniu în comunitățile purtătoare de patrimoniu și cu participarea acestora.

(2) Cercetarea științifică a patrimoniului cultural imaterial include identificarea și documentarea elementelor cu ajutorul mijloacelor moderne de înregistrare, în scopul inventarierii și cunoașterii acestor elemente.

(3) Rezultatele cercetării sub formă de descrieri, înregistrări audio, video, fotografii și orice alte tipuri de informații privind prezența elementelor în mediul cultural tradițional sînt transmise spre păstrare în arhivele instituționale.

(4) Cercetarea științifică a patrimoniului cultural imaterial are ca finalitate elaborarea dosarelor de patrimoniu, a lucrărilor științifice, didactice, metodologice și de popularizare ce asigură viabilitatea elementelor lui, transmiterea acestora tinerei generații și formarea specialiștilor în domeniul protejării patrimoniului cultural imaterial.

(5) Specialiștii în domeniul patrimoniului cultural imaterial sînt obligați să informeze Comisia națională pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial despre elementele locale aflate în pericol de dispariție.

Articolul 8. Clasarea elementelor patrimoniului cultural imaterial

(1) Clasarea și luarea la evidență a elementelor se efectuează conform următoarelor 3 categorii:

- a) elementele sînt viabile în comunități și reprezentative pentru identitatea acestora;
- b) elementele au valoare artistică și etnografică, puțini membri ai comunității le practică, mai mult sînt păstrate în memoria colectivă, se află în pericol de dispariție și ar putea să dispară dacă nu vor fi protejate;
- c) elementele nu mai au viabilitate în comunități, dar au valoare istorică, științifică și completează diversitatea culturală a tradiției.

(2) Clasarea și luarea în evidența de stat a elementelor în Registru sînt efectuate de Comisia națională pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial, în condițiile prezentei legi.

(3) Pentru fiecare element propus pentru înscriere în Registru va fi elaborat un dosar de patrimoniu care va conține date, descrieri și imagini despre element și despre comunitatea care îl practică.

(4) La înaintarea pentru clasare a elementelor aflate în pericol de dispariție responsabilii de pregătirea dosarului elaborează măsuri ce le-ar putea asigura viabilitatea.

(5) Trecerea unui element dintr-o categorie juridică a patrimoniului cultural național în alta se face cu respectarea procedurii stabilite pentru clasare, conform unui regulament aprobat de Ministerul Culturii.

Articolul 9. Registrul

(1) Registrul este instituit și ținut de Ministerul Culturii.

(2) Regulamentul privind clasarea elementelor de patrimoniu cultural imaterial și ținerea Registrului este aprobat de Ministerul Culturii.

(3) Registrul este completat de Comisia națională pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial.

(4) Registrul este elaborat în baza dosarelor de patrimoniu ale elementelor completate cu participarea cercetătorilor, specialiștilor din domeniu, comunităților purtătoare de patrimoniu și a reprezentanților societății civile.

(5) Registrul conține date de bază referitoare la element, este ținut în formă electronică și manuală, în limba de stat și în una din limbile de circulație internațională.

(6) Registrul cuprinde:

- a) elementele viabile în forme tradiționale din comunități;
- b) elementele aflate în pericol de dispariție;
- c) elementele ieșite din practica comunității.

(7) Registrul este alcătuit în mai multe volume și reactualizat periodic.

Articolul 10. Purtător al Tezaurului Uman Viu

(1) Titlul onorific de *Purtător al Tezaurului Uman Viu* este conferit unui creator, unui grup familial sau unui colectiv, singurul capabil să creeze, să păstreze și să transmită mult mai bine ca alți purtători anumite elemente de patrimoniu în forma și cu mijloacele tradiționale nealterate.

(2) Titlul onorific de *Purtător al Tezaurului Uman Viu* se acordă în bază de certificat de către Ministerul Culturii.

Articolul 11. Conservarea, transmiterea, promovarea și revitalizarea patrimoniului cultural imaterial

(1) Ministerul Culturii prin instituțiile subordonate asigură și coordonează activitățile de conservare, transmitere, promovare, revitalizare și punere în valoare a patrimoniului cultural imaterial.

(2) Conservarea include măsuri ce asigură păstrarea viabilității elementelor în forma lor originală și este realizată de instituțiile abilitate în colaborare cu reprezentanții comunităților.

(3) Asigurarea transmiterii patrimoniului către generația tânără se face prin mijloace educaționale, incluzând pregătirea specialiștilor în domeniu, crearea condițiilor necesare pentru transmiterea elementelor de la purtători către tînara generație și editarea lucrărilor didactice necesare.

(4) Revitalizarea unui element este asigurată prin măsuri de reanimare și transmitere, în cazul în care acest element, de mare importanță pentru identitatea comunității, a fost trecut în sfera pasivă a culturii.

Promovarea și punerea în valoare a elementelor patrimoniului cultural imaterial sînt asigurate prin manifestări publice de schimb cultural, producție editorială și audio-vizuală favorabilă păstrării autenticității.

Articolul 12. Modalitatea de finanțare a activităților

(1) Finanțarea activităților de identificare, documentare, cercetare, conservare, transmitere, promovare, revitalizare și punere în valoare a patrimoniului cultural imaterial se asigură de la bugetul de stat prin Ministerul Culturii, din bugetele unităților administrativ-teritoriale, din fondurile și donațiile unor persoane fizice și juridice, precum și din alte surse legale.

(2) Alocațiile bugetare destinate activităților prevăzute la alineatul (1) al prezentului articol se nominalizează cu aceste destinații în bugetul Ministerului Culturii, în bugetele autorităților administrației publice centrale și locale, precum și în bugetele altor instituții publice cu atribuții în domeniu.

CAPITOLUL III. CADRUL INSTITUȚIONAL ȘI ATRIBUȚIILE AUTORITĂȚILOR ÎN DOMENIUL PROTEJĂRII PATRIMONIULUI CULTURAL IMATERIAL

Articolul 13. Ierarhizarea sistemului de protejare a patrimoniului cultural imaterial

(1) **Statul** garantează și asigură protejarea patrimoniului cultural imaterial prin instituțiile sale în condițiile stabilite de legislația în vigoare.

(2) **Parlamentul** asigură cadrul legislativ pentru realizarea politicii de stat privind protejarea patrimoniului cultural imaterial, aprobă strategiile naționale în domeniu și finanțarea acestora de la bugetul de stat.

(3) **Guvernul** asigură realizarea politicilor de stat în domeniul protejării patrimoniului cultural imaterial, aprobă cadrul normativ, planurile de acțiuni și programele de stat privind protejarea patrimoniului cultural imaterial.

(4) **Ministerul Culturii** este autoritatea publică centrală de specialitate care răspunde de elaborarea politicilor, strategiilor și normelor specifice în vederea protejării patrimoniului cultural imaterial național și care asigură aplicarea în practică a acestora, precum și a programelor privind identificarea, documentarea, cercetarea, conservarea, transmiterea, promovarea, revitalizarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural.

(5) **Comisia națională pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial** reprezintă un organism științific specializat, subordonat Ministerului Culturii, care coordonează realizarea politicii de stat în domeniul protejării patrimoniului cultural.

(6) **Centrul Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial** este instituția care asigură aplicarea politicilor de protejare în teritoriu, în special în comunitățile purtătoare de patrimoniu, susține prin măsuri concrete viabilitatea patrimoniului cultural imaterial și transmiterea lui generației tinere, inventariază elementele patrimoniului cultural imaterial, conservând informațiile pe diverse suporturi moderne.

(7) **Autoritățile administrației publice centrale, instituțiile de specialitate** subordonate acestora și autoritățile administrației publice locale colaborează și răspund, conform legii, de activitatea de protejare a patrimoniului cultural imaterial.

(8) **Autoritățile administrației publice locale** sînt exponentele legale ale comunităților deținătoare de patrimoniu, cooperează cu autoritățile centrale de specialitate, în condițiile legii, în vederea elaborării programelor privind identificarea, documentarea, cercetarea, conservarea, transmiterea, promovarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural. Pentru îndeplinirea acestor programe, autoritățile administrației publice locale prevăd în bugetele anuale mijloace pentru finanțarea sau cofinanțarea activităților de salvagardare a elementelor patrimoniului cultural imaterial. Totodată, autoritățile administrației publice locale beneficiază în acest scop de transferuri cu destinație specială din bugetul de stat, în condițiile legii.

Articolul 14. Atribuțiile Ministerului Culturii

În domeniul patrimoniului cultural imaterial Ministerul Culturii are următoarele atribuții, pe care le exercită direct sau prin instituțiile și structurile subordonate:

- a) creează Comisia națională pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial și asigură activitatea ei;
- b) instituie Registrul și asigură funcționarea lui conform Regulamentului;
- c) instituie și ține Inventarul național al arhivelor cu înregistrări de patrimoniu cultural imaterial;

d) elaborează politici, strategii și programe de stat în domeniul protejării patrimoniului cultural imaterial;

e) elaborează și aprobă:

- Regulamentul Comisiei naționale de salvagardare a patrimoniului cultural imaterial;

- Regulamentul privind clasarea elementelor de patrimoniu cultural imaterial și ținerea Registrului;

- Regulamentul Inventarului național al arhivelor cu înregistrări de patrimoniu cultural imaterial;

- Regulamentul de Certificare privind acordarea titlului de *Purtător al Tezaurului Uman Viu*;

- normele și metodologiile specifice domeniului;

- modele de certificate, avize și fișe tehnice necesare cercetării, clasării și conservării patrimoniului cultural imaterial.

f) aprobă, la propunerea Comisiei naționale pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial:

- dosarele de patrimoniu ale elementelor patrimoniului cultural imaterial în vederea înscrierii acestor elemente în Registru;

- eliberarea certificatelor privind acordarea titlului onorific de *Purtător al Tezaurului Uman Viu*;

- formarea arhivelor de patrimoniu cultural imaterial și susține dezvoltarea capacităților celor existente;

- programele de cercetare și editare a colecțiilor patrimoniale specializate, inclusiv a materialelor audio-vizuale reprezentative.

g) coordonează și monitorizează:

- la nivel național, activitățile instituțiilor publice, cu atribuții în implementarea strategiilor, programelor și proiectelor de protejare a elementelor patrimoniului cultural imaterial;

- programul anual de cercetări privind patrimoniul cultural imaterial din Republica Moldova;

- procesul de implementare a legislației privind protejarea patrimoniului cultural imaterial;

h) asigură:

- pregătirea tinerilor specialiști în domeniu, inclusiv în sistemul de învățământ specializat la nivel preuniversitar și universitar;

- îndeplinirea angajamentelor asumate prin convențiile internaționale referitoare la protejarea patrimoniului cultural imaterial la care Republica Moldova este parte;

i) inițiază:

- propuneri privind ajustarea la tratatele internaționale a cadrului juridic existent în domeniul protejării patrimoniului cultural;

- înaintarea elementelor de patrimoniu pentru înscriere în Lista reprezentativă a patrimoniului cultural imaterial al umanității sau în Lista salvagărdării patrimoniului cultural imaterial;

- cooperări internaționale, proiecte și programe comune cu alte state sau cu organisme internaționale vizînd activitățile de protejare și, după caz, de salvagardare a patrimoniului cultural imaterial din țară.

Articolul 15. Atribuțiile Comisiei naționale pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial

Comisia națională de salvagardare a patrimoniului cultural imaterial are următoarele atribuții:

- a) elaborează și propune Ministerului Culturii:
 - proiectele planurilor de acțiuni pentru implementarea strategiilor, politicilor și programelor naționale privind protejarea patrimoniului cultural imaterial;
 - metodologia elaborării și completării Registrului;
 - lista elementelor pentru înscriere în Registru;
 - normele și metodologiile din domeniul cercetării, conservării și valorificării elementelor patrimoniului cultural imaterial;
- b) pregătește dosarele de candidat al elementelor pentru înscriere în Lista reprezentativă a patrimoniului cultural imaterial al umanității sau în Lista salvagădării patrimoniului cultural imaterial;
- c) propune Ministerului Culturii persoanele, grupurile familiale și colectivele în vederea conferirii titlului de *Purtător al Tezaurului Uman Viu*;
- d) evaluează o dată la patru ani arhivele instituțiilor care gestionează patrimoniul cultural imaterial în scopul îmbunătățirii activității acestora și prezintă un raport Ministerului Culturii;
- e) exeptrizează activitățile din domeniul patrimoniului cultural imaterial;
- f) examinează contestațiile din domeniul său de competență;
- g) reprezintă Republica Moldova în cadrul organismelor internaționale similare de specialitate;
- h) îndeplinește alte atribuții din domeniu, în condițiile legii.

Articolul 16. Atribuțiile Centrului Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial

Centrul Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial are următoarele atribuții:

- a) susține metodologic activitatea subdiviziunilor de specialitate din teritoriul în domeniul patrimoniului cultural imaterial;
- b) asigură prin măsuri concrete viabilitatea patrimoniului cultural imaterial în formele sale tradiționale;
- c) contribuie la transmiterea elementelor de patrimoniu către generația tânără prin păstrarea caracteristicilor lor principale;
- d) inventariază elementele patrimoniului cultural imaterial în comunitățile purtătoare de patrimoniu, creează dosare de patrimoniu, completează arhivele și bazele de date cu informații înregistrate pe diverse suporturi moderne;

e) oferă recomandări metodice privind completarea Inventarului național al arhivelor cu înregistrări de patrimoniu cultural imaterial;

f) organizează activități de promovare a patrimoniului cultural imaterial, asigurând diseminarea cunoștințelor despre specificul acestuia.

Articolul 17. Responsabilitățile instituțiilor de cercetare, culturale și de educație cu atribuții în domeniul patrimoniului cultural imaterial

(1) Instituțiile de cercetare, culturale și de educație cu atribuții în domeniul patrimoniului cultural imaterial:

a) inițiază și derulează programe privind activitățile de identificare, documentare, conservare, cercetare, punere în valoare și transmitere a patrimoniului cultural imaterial, în special prin intermediul educației formale și nonformale, precum și revitalizarea diferitelor aspecte ale acestui patrimoniu;

b) facilitează pregătirea tinerilor specialiști în domeniu.

(2) Instituțiile de cercetare, culturale și de educație cu atribuții în domeniul patrimoniului cultural imaterial organizează și gestionează în mod obligatoriu arhive de profil și au următoarele responsabilități:

a) să realizeze cercetări de teren din contul bugetului de stat sau din surse speciale, să completeze și să țină arhivele cu înregistrări de patrimoniu imaterial;

b) să colecționeze, să inventarieze și să conserve, în baza rigorilor științifice moderne, informații referitor la elementele patrimoniului cultural imaterial și cele ce țin de cadrul vital al acestora, utilizând în acest scop fixarea informației pe orice fel de suport material, varianta electronică fiind obligatorie;

c) să descrie în mod obligatoriu, conform cerințelor acceptate în cercetare, elementele de patrimoniu cultural imaterial;

d) să prezinte Ministerului Culturii copii ale inventarelor cu înregistrări de patrimoniu cultural imaterial, pentru completarea Inventarului național al arhivelor cu înregistrări de patrimoniu cultural imaterial,

e) să asigure condițiile adecvate de păstrare a patrimoniului cultural imaterial.

Articolul 18. Atribuțiile autorităților administrației publice locale

Autoritățile administrației publice locale, ca exponente legale ale comunităților deținătoare de patrimoniu, au următoarele atribuții în domeniul protejării patrimoniului cultural imaterial:

a) asigură viabilitatea creației tradiționale a comunităților în formele ei autentice și nealterate;

b) adoptă măsuri prin care păstrătorii, performerii și transmițătorii anumitor elemente de patrimoniu cultural imaterial se bucură de recunoaștere și de stimă din partea comunităților din care fac parte, a specialiștilor și a publicului larg;

c) asigură protejarea formelor viabile ale expresiilor tradiționale, susțin purtătorii de patrimoniu de pe teritoriul administrat, contribuie la revitalizarea elementelor dispărute, care sînt importante pentru identitatea comunității;

d) cooperează cu autoritățile centrale de specialitate, în condițiile legii, în vederea inventarierii, documentării, cercetării, conservării, transducerii și promovării patrimoniului cultural;

e) dezvoltă inițiative comunitare privind protejarea și revigorarea formelor de viață tradițională, în special a elementelor de patrimoniu cultural imaterial, ce pot constitui o sursă de dezvoltare economică și socială la nivel local.

Articolul 19. Obligațiuni și responsabilități privind protejarea patrimoniului cultural imaterial

(1) Persoanele fizice și juridice care, prin acțiunile lor, pot afecta direct sau indirect potențialul patrimoniului cultural imaterial din comunități sînt obligate să-și coordoneze activitățile cu Ministerul Culturii prin prezentarea spre avizare a tuturor proiectelor ce preconizează intervenții în mediul tradițional de funcționare a elementelor patrimoniului cultural imaterial, în scopul de a evita afectarea, deteriorarea și dispariția acestora.

(2) Încălcarea prevederilor prezentei legi atrage răspundere disciplinară, civilă, contravențională sau penală, în conformitate cu legislația în vigoare.

Capitolul IV. DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul 20. Intrarea în vigoare a legii

Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Articolul 21. Organizarea executării legii

(1) Guvernul, în termen de 3 luni de la data publicării prezentei legi:

a) va prezenta Parlamentului propuneri privind aducerea legislației în vigoare în conformitate cu prezenta lege;

b) va adopta și va modifica actele sale normative în scopul realizării prevederilor prezentei legi;

c) va asigura elaborarea și aprobarea de către Ministerul Culturii a actelor normative prevăzute de prezenta lege.

NOTĂ INFORMATIVĂ

la proiectul de Lege privind protejarea patrimoniului cultural imaterial

Prin patrimoniul cultural imaterial proiectul de lege are în vedere totalitatea creațiilor tradiționale ce nu pot fi atinse, fiind exprimate prin cuvinte, cum sunt cele orale de tip literar, prin limbaj muzical, coregrafic sau teatral, inclusiv cele ce se manifestă în practici, reprezentări despre lume, cunoștințe și abilități în diverse domenii ale vieții, împreună cu instrumentele, obiectele, artefactele, vestimentația specifică, accesoriile și spațiile culturale asociate acestora, recunoscute de comunități, de grupuri familiale și, după caz, de indivizi, ca parte integrantă a identității lor culturale. Patrimoniul cultural imaterial se păstrează în mediul lui tradițional de existență, în memoria oamenilor vârstnici și este transmis din generație în generație, asigurând circuitul viu al valorilor între creatorii, purtătorii și utilizatorii lui. Datorită specificului său, acest tip de patrimoniu este vulnerabil și stă sub amenințarea dispariției. Din aceste considerente *Legea privind protejarea patrimoniului cultural imaterial* se impune de multă vreme. Iar prin ratificarea de către Republica Moldova la 24.03.2006 a *Convenției UNESCO privind salvagardarea patrimoniului cultural imaterial* (Paris 17.10.2003), elaborarea și adoptarea ei au devenit obligatorii.

Cadrul legislativ și normativ al Republicii Moldova cuprinde câteva legi ce vizează doar tangențial unele aspecte ale acestui patrimoniu. *Legea despre cultură* nr. 413 din 27 mai 1999 determină accesul liber la cultură, *Legea muzeelor* nr. 1596-XV din 27 decembrie 2002 reglementează sistemul de evidență, conservare și protejare a patrimoniului cultural mobil deținut de instituțiile muzeale, *Legea privind fondul arhivistic* nr. 880-XII din 22 ianuarie 1992 creează cadrul legislativ pentru arhivarea bunurilor culturale cu valoare arhivistică, *Legea privind meșteșugurile artistice populare* nr. 135-XV din 20.03.2003 reglementează activitatea meșterilor populari în vederea păstrării meșteșugurilor populare. În acest context legislativ, axat pe domenii clare, este oportună elaborarea și implementarea *Legii privind protejarea patrimoniului cultural imaterial* care stabilește cadrul juridic pentru a asigura identificarea, documentarea, cercetarea, definirea, tezurizarea, salvagardarea, conservarea, transmiterea și promovarea patrimoniului cultural imaterial.

Proiectul de Lege privind protejarea patrimoniului cultural imaterial este elaborat în spiritul normelor și conceptelor internaționale în domeniul patrimoniului cultural, are ca punct de pornire *Convenția UNESCO privind salvagardarea patrimoniului cultural imaterial* (17.10.2003) și *Îndrumarul operativ al Convenției din anul 2003*, dezvoltă și aprofundează prevederile ei în conformitate cu realitățile și politicile culturale din Republica Moldova. La elaborarea proiectului s-a ținut cont și de: prevederile *Convenției UNESCO privind protecția și promovarea diversității de expresii culturale* (2005), *Convenția cadru privind valoarea patrimoniului cultural pentru societate* (Faro, 2005), de *Recomandarea Comisiei Europene din 26 aprilie 2010 privind inițiativa de programare în comun a cercetării „Patrimoniul cultural și schimbările globale: o nouă provocare pentru Europa”* (2010/238/UE), de experiența în domeniu a celorlalte state-părți ale Convenției și de realizările privind salvagardarea patrimoniului cultural imaterial la nivel mondial.

Proiectul de lege oferă cadrul legal pentru a asigura protejarea patrimoniului cultural imaterial, recunoașterea lui la nivel național și în cooperarea internațională. Textul proiectului constă din 20 articole, structurate în 4 capitole.

În primul capitol, intitulat „Dispoziții generale”, este precizat obiectul și scopul legii, sfera ei de aplicare, sunt date definițiile principalilor termeni utilizați. Un spațiu important este rezervat definirii patrimoniului cultural imaterial, expunerii domeniilor și caracteristicilor lui, inclusiv a drepturilor cetățenilor în această sferă.

În capitolul doi „Măsuri de protejare a patrimoniului cultural imaterial” sunt precizate responsabilitățile de cercetare și clasare a elementelor acestui patrimoniu. Ținând cont de prevederile Convenției din 2003, un articol aparte a fost dedicat *Registrului Național al*

Patrimoniului Cultural Imaterial, care are rol de inventar general al elementelor patrimoniului imaterial de pe teritoriul țării. Elementele înscrise în Registrul capătă statutul de elemente protejate de stat, sunt circumscrise unui regim special ce asigură protejarea, transmiterea și dezvoltarea lor. Un alt articol se referă la procedura obținerii titlului onorific de *Purtător al Tezaurului Uman Viu*, conferit unui creator, unui grup familial sau unui colectiv recunoscut de comunitatea de purtători ai culturii și de cea științifică ca purtător model al unor expresii culturale tradiționale, singurul capabil să creeze, să păstreze și să transmită expresiile culturale în forma și cu mijloacele tradiționale nealterate. Un alt articol este rezervat activităților de conservare, transmitere, promovare și revitalizare a patrimoniului cultural imaterial.

În articolul 12 sunt expuse modalitățile de finanțare a activităților, care se vor face de la bugetul de stat prin Ministerul Culturii, din bugetele unităților administrativ-teritoriale, din fondurile și donațiile unor persoane fizice și juridice, precum și din alte surse legale. Alocațiile bugetare destinate acestor activități este se nominalizează cu aceste destinații în bugetul Ministerului Culturii, în bugetele autorităților publice centrale și locale, precum și în bugetele altor instituții publice cu atribuții în domeniu.

Capitolul trei, numit Cadrul instituțional și atribuțiile autorităților în domeniul protejării patrimoniului cultural imaterial cuprinde sistemul ierarhizat de protejare a acestui patrimoniu precizând responsabilitățile statului, Parlamentului, Guvernului, Ministerului Culturii, Comisiei Naționale pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial, Centrului Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial, autorităților publice locale, autoritățile publice centrale, instituțiilor de specialitate, persoanelor fizice și juridice. Articolul 18 se referă la atribuțiile autorităților administrației publice locale care sunt exponențele legale ale comunităților deținătoare de patrimoniu. instituțiile și organismele cu atribuții în sfera patrimoniului cultural imaterial. Capitolul este obligatoriu, pentru că politicile UNESCO în domeniul patrimoniului cultural imaterial vizează direct comunitățile care au păstrat viabile expresiile tradiționale. UNESCO solicită statelor să prezinte acordul acestor autorități în toate proiectele ce vizează patrimoniul local.

Capitolul IV al proiectului de lege vizează „Răspunderea pentru încălcarea prevederilor prezentei legi”, precizează care sunt contravențiile și infracțiunile în domeniul patrimoniului cultural imaterial și stabilește că persoanele fizice și juridice răspund civil, contravențional sau penal, în conformitate cu legislația pentru aceste contravenții și infracțiuni.

Capitolul V. conține „Dispoziții finale și tranzitorii” specifice acestui tip de documente și precizează diverse reglementări privind intrarea legii în vigoare.

Proiectul de lege prevede cheltuieli inevitabile obligațiilor asumate de statele-parte ale *Convenției UNESCO privind salvagardarea patrimoniului cultural imaterial (2003)*. Ele au fost precizate în articolul 12 și țin în principal de asigurarea activităților privind protejarea acestui patrimoniu, inclusiv de elaborarea Registrului Național al Patrimoniului Cultural Imaterial ca un document fundamental al politicilor de patrimoniu; de pregătirea dosarelor de patrimoniu, conform standardelor UNESCO în vederea înscrierii elementelor în Lista Reprezentativă a Patrimoniului Cultural Imaterial a Umanității sau în Lista Salvagădării Patrimoniului Cultural Imaterial, care sunt acțiuni convergente procesului de integrare europeană.

După aprobarea de către Parlamentul Republicii Moldova a *Legii privind protejarea patrimoniului cultural imaterial*, Ministerul Culturii va elabora și va prezenta Guvernului spre aprobare, în ordinea stabilită, următoarele acte normative ce țin de implementarea acestei legi: Regulamentul Registrului național al patrimoniului cultural imaterial, Regulamentul Inventarului național al arhivelor cu înregistrări de patrimoniu cultural imaterial, Regulamentul de Certificare privind acordarea titlului de *Purtător al Tezaurului Uman Viu*.

Un alt document de importanță majoră ce va fi elaborat pentru garantarea implementării adecvate a prevederilor acestei legi este *Strategia națională de salvagardare a patrimoniului cultural*. În acest mod va putea fi asigurat cadrul legislativ și normativ al protejării patrimoniului cultural imaterial.

Proiectul de lege a fost examinat și avizat de către Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Ministerul Economiei, Ministerul Finanțelor, Academia de Științe a Moldovei, Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală, Confederația Națională a Sindicatelor care au elaborat avizele de rigoare. Avizele conțineau observații și sugestii valoroase privind îmbunătățirea textului proiectului de lege, acestea referindu-se atât la corectitudinea limbajului juridic cât și la precizarea unor mecanisme ce ar facilita funcționarea viitoarei legi. Au fost luate în considerație majoritatea sugestiilor, ceea ce a contribuit la evitarea unor confuzii și imprecizii.

Ulterior proiectul de lege a fost expertizat de către Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției al Republicii Moldova, care a expertizat și a formulat recomandări conform cărora au fost operate mai multe schimbări și redactări principiale, unele dintre ele răspunzând și observațiilor din avizele anterioare. Au fost operate schimbări, rescrise articole și precizate formulări.

Ministerul Justiției a expertizat proiectului de lege de două ori. După prima expertiză textul documentului a suportat o redactare esențială.

S-a ținut cont de toate observațiile făcute la textul documentului, în acest sens sugestiile expertizei Ministerului Justiției dovedindu-se a fi foarte utile. În procesul readaptării textului documentului s-a ținut cont de prevederile Legii nr.780-XV din 27.12.2001 privind actele legislative și Legii nr. 71-XVI din 22.03.2007 cu privire la registre. După operarea acestor redactări proiectul a fost prezentat iar Ministerului de Justiție care a acceptat textul, sugerând formulări mai exacte, precizări, remanieri

Boris FOCȘA,
Ministru